

breedte kregen dit veelal te danken hebben aan bijkomstige omstandigheden, zooals het bijtrekken van een gedempte sloot (b.v. Heerenstraat, St. Jacobstraat, Torenstraat).

Van eenig voorschrift omtrent een minimum breedte van nieuwe straten of stegen, zooals o.a. in Utrecht ¹⁾ waar reeds in 1389 was bepaald dat, tenzij met uitdrukkelijk verlof, de breedte niet minder mocht zijn dan 18 voet, blijkt hier niet.

Van de hoofdstraten in de richting noord – zuid had de oudste, het Roode Zand, een breedte van ± 20 voet, de Lombardstraat was 20 à 25 voet, de West-Wagenstraat, de Oppert en de veel jongere Zandstraat maten ± 30 voet. In de richting oost – west hadden alleen het Oosteinde, de Middeldam en het Westeinde gemiddeld ook deze breedte, doch alle andere straten, waaronder voorname als Kipstraat, Bagijnestraat, Leeuwenstraat waren niet meer dan 20 voet, de Wijde Broedersteeg zelfs maar 16 voet breed. Voor de veel jongere, uit 1583 stammende Doel- en Kalverstraat, die geen verkeersbelang dienden, was dan ook 20 voet een bijna meer dan normale breedte; even te voren (1578) waren aan het Oosteinde en achter het verbrande klooster nog stegen ontworpen van ± 11 en 14 voet ²⁾. De Hoofdsteeg, de toegang tot het havenhoofd, was vóór 1563 slechts ± 20 voet, werd eerst na den geweldigen brand van dat jaar tot ± 30 voet verbreed ³⁾.

In de ontwikkeling van de middeleeuwsche en na-middeleeuwsche stad vormden deze periodiek optredende branden, waarbij, als gevolg van de brandbaarheid der constructie – rieten daken, houten wanden – niet een enkel huis maar vaak een heel stadsdeel betrokken was, wel een factor van groote beteekenis. Bij een beschouwing van de ontwikkeling van het woningtype kom ik daarop nader terug; hier zij er op gewezen, hoe deze branden niet alleen aanleiding waren dat een open bebouwing vervangen werd door een gesloten, maar ook dat daarbij een meer intensieve verkaveling werd toegepast, waarmede de aanleg van nieuwe straten gepaard ging.

1) Van der Monde als boven blz. 74.

2) Kaartboek van Simon Dammasz.

3) Van Waerschut, Br. II blz. 261.